

Ulûm-u Âliyye Sekizdir:

Birincisi: Fıkıhdır ki, ef'âl-i mükellefinden bahs eder. Ef'âl-i mükellefîn; me'mûrun bih, menhiyyün anh, ve mübâhât olmak üzere üçe ircâ' olunabilir.

Fıkıhın mevzû'u dördtür: Birincisi ibâdâtdır ki hükemâ buna tehzîb-i ahlâk derler. İkincisi muâmelâtdır. Üçüncüsü münâkehâtdır ki hükemâ buna da tedbir-i menzil derler. dördüncüsü cinâyâtdır ki hükemâca siyâset-i medeniyye demektir.

İbâdât; şerâit-i İslâm'dan dördüdür. Ya'nî savm, salât, hacc, zekât. Kelime-i şehâdet ise başlıca başka bir ilimdir ki bahs edilecektir. Muâmelât; bey', ticâret, emânet, îcâr, hibe, lukata, âriyet, verâset, rehin, gasb, ribâ, vedî'a ve vakf ve tefellüsden ibâretdir. Münâkehât ise nikâh, talâk, iddet, nüşûz, li'ân –ki erkek: {bu çocuk benim değildir, al bunu götür} demesidir–, îlâ –ki erkek zevcesine dört aydan fazla boş bırakacağım demesidir–, nafaka, ric'at, lakîtden bahs eder. Cinâyât ise kısâs, hadd-i zinâ, hadd-i sirkat, hadd-i şerab, şehâdât, deâvî, mühâdene –muâhede–, seriyye –câriye getirmek–, cizye, ıtk –azâd etmek–dır.

İkincisi: Usûl-ü fıkıhdır ki kavâid-i fıkhiyyenin Kur'ân ve ehâdîsden tarz-ı istihrâcından bahs eder.

Üçüncüsü: İlm-i hadîsdir ki Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz'in ef'âl ve akvâl ve ahvâlinden bâhisdir.

Dördüncüsü: İlm-i usûl-ü hadîsdir ki ehâdîsin envâ'nı fark ve temyiz etmekden bahs eder ki –hadîs tevâtür, meşhûr, mürsel, müsned, sıhâh, hasân, merfû', mevkûf, za'îf ve mevzû' olurlar.

Beşincisi: Tefsîrdir.

Altıncısı: Usûl-ü kelâmdır ki; ilm-i kelâmın âyât ve ehâdîsden usûl-ü istihrâcından bahs eder.

Yedincisi: İlm-i kelâmdır ki kelime-i şehâdetden ve buna müteallık olan erkân-ı sitte-i îmândan uzun uzadıya bahs eder.

Sekizincisi: İlm-i tasavvufdur ki ilm-i kelâmın iç yüzüdür.

Tenbîh

Bu sekiz nev' ulûm-u âliyyeyi okuyabilmek için ulûm-u ibtidâiyye vardır ki onlar da onikidir..

1- İlm-i sarf, 2- İlm-i iştikâk, 3- İlm-i nahv, 4- İlm-i kitâbet, 5- İlm-i iştikâk-ı kebîr, 6- İlm-i lûgat, 7- İlm-i metn-i lûgat, 8- İlm-i beyân, 9- İlm-i meânî, 10- İlm-i bedî', 11- İlm-i inşâ, 12- İlm-i arûz'dur..

12 Eylûl 347 Cum'a ertesi

Not: Bu yazı, Seyyid Abdülhakîm Arvâsî Hazretleri tarafından kaleme alınmış ve Sevânih'ul Efkâr ve Sevâmih'ul Enzâr isimli eserinde neşr olunmuştur.